

HALK KÜLTÜRÜNÜN TÜRK HALKOYUNLARI BÖLÜMÜ İLE SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK GELİŞMESİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR KARŞILAŞTIRMA DENEMESİ

A Comparative Study on the Effects of Folk Dance over the Personality Development of the Department of Elementary School Teacher Students.

Yrd. Doç. Dr. Metin YAMAN*

ÖZET

Bu çalışma ile halk kültürünün Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Türk Halkoyunları Bölümü ile Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin kişilik gelişimi üzerindeki etkilerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmada Eysenck kişilik envanterinden deneklerin aldıkları puanlar tespit edilmiş buna dayalı olarak psikolojik, nevrotik, dışadönüklülük-içe dönüklülük ve yalan özelliklerine göre değişkenlik gösterip göstermedikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Halk Kültürü Kişilik özellikleri, Halk oyunları, Sınıf Öğretmenliği

ABSTRACT

This study aims to analyze the effects of the public culture on the personality development of the students attending to Turkish Folk Dances Department of State Conservatory School and Primary Education Department of Education Faculty in Sakarya University. In this research the scores, which are derived from Eysenck personality inventory, of the surveyed students are calculated, and the differences between psychologic, neurotic, extravagancy – intravagancy and lying characteristics of them is tried to be pointed out.

Key Words

Public Culture, Personality Traits, Folk Dances, Primary Education

GİRİŞ

Ekonomik gelişme ile sosyal gelişmenin bir arada ele alınması gereğinin önem kazandığı günümüzde; toplumda insan kaynaklarının gelişmesi de büyük önem taşımaktadır. Gençlerimizin günün şartlarına uygun olarak yetişmesi etkili ve verimli biçimde, topluma katılma imkânlarının artırılması, kalkınmanın sosyal boyutu yönünden gereklidir.

Gençlerimizin her yönden gelişmiş birer fert olarak, topluma kazandırılma-

ları gençliğin korunması politikalarının temel hedefidir.

Toplumca, yetiştirilen gençlerin ekonomik, sosyal, kültürel ve ruhsal yönlerden daha yeterli hayat şartlarına sahip olmaları çağdaş toplum ve demokrasi düşüncesinin temel amacıdır. Toplumun zaman içinde kendi sürekliliğini sağlayabilmesi bireylerinin sağlıklı ve kişiler arası iletişiminin uyumlu olması ile mümkündür.

Uyum, genelde bireyin çevresi ile

* Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

sağlıklı iletişim kurması ve bunu geliştirip sürdürmesi olarak anlaşılmaktadır (Popkin 1989: 17). Eğitim ortamı da bu iletişimin en yoğun yaşandığı alanlardan biridir (Tezcan 1981: 1-2).

Eğitim kültürel unsurları da içermektedir. Bireylere milli kültürünü, tarihini öğreten, çağın gereklerine göre gereksinim duyacağı donanımları sağlayarak küresel rekabete hazırlayan bir eğitim sistemi hem küreselleşmenin arttırdığı rekabete başarıyı getirecek hem de kültürene ve değerlerine sahip çıkacak bireyler yetiştirecektir. Gerçekten milli bir eğitim sistemi, bireylerin kültürleri ve kimlikleri ile ilgili bilinç seviyelerini arttıracak, dünya ile etkileşimleri sonucu kimliklerini korumalarına imkan verecektir (Oğuz 2003: 47).

Kültür, bir toplumun sahip olduğu maddî ve manevî değerlerden oluşan öyle bir bütündür ki, toplum içinde var olan bir çeşit bilgiyi, ilgileri, çekinceleri, değer ölçülerini, genel eğilim, görüş ve düşünce ile her çeşit davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlarla birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserisinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden özel bir hayat tarzı sunar (Turhan 1969: 56).

Türk kimliğinin ve Türk halk hayatının bir parçası olan Türk evleri, avlusu, cumbalı çerçeveleri, harem ve selamlıkları, misafir odaları, gömme dolapları, her yatak odasına gizlenen banyoları, döşeme tarzları, mutfak alışkanlıkları ile bize ait olduğunu düşündüğümüz bir kültürün ve hayatın yaşandığı ve böylece ulusal kalıtımın korunduğu mekânlardır. Çarşımızdaki demirciler, bakırcılar, urgancılar, yorgancılar, semerciler... bizim kültürümüzü el sanatına dönüştürerek yaşatıyorlardı. Bugün Türk kimliğini tanımlarken ne giyime ne mimariye vurgu yapıyoruz ne de el sanatlarımızı... Kısacası, giyimde, iç (evlerin bölümleri, eşyaları) ve dış (apartman, site ve villa) mimaride, mutfakta, sanatta

(özellikle, sinema ve müzik) küresel bir tutum egemen oldu (Oğuz 2003: 22).

Kimlik olarak ifade edilen öğeler kişilik temellerinden kaynaklıdır, bağımsız değerlerdir (Özyurt 1995). Kişilik, bireyin belirgin, değişmeyen ve tutarlı olan özelliklerinin tümünü ifade eder (Aytaç 2001). Kişiliğin oluşmasında genetik, aile ve aile dışı faktörler, toplumun beklentileri ve toplumsal uyum için gereklilikler, gibi bir çok etken rol oynamaktadır.

Kişilik özellikleri, iyi – kötü, faal – durgun, atılgan – çekingen, güvenilir – şüpheli gibi birbirine zıt sıfatlar halinde ifade edilebilir. Türkçede 10 – 15 binin üzerinde kişilik özelliği olduğu kesindir. İngilizcede yapılan araştırmalar bu rakamın 20 binin üzerinde olduğunu ortaya koymuştur (Cüceloğlu 1992: 417).

Fert olarak ele alındığında Türk'ün belli başlı özellikleri, sözünde duran, yalan yere yemin etmeyen, mertliğe, açık yürekliliğe, açık sözlülüğe saygı duyan; onuruna düşkün, hem dünyeviliğe hem uhreviliğe önem veren, teşkilatçı, adalette yöneten, fert ve toplum menfaatlerini birbirine paralel kabul eden, hem yarı göçebeliliğe hem yerleşik hayata yakın, Türk'e has İslami yaşama şekilleri olan insanlar şeklinde sıralanabilmektedir. (Erkal 1994:135). Bütün bunlar dikkate alındığında genel olarak Türklerin; iyi, faal, atılgan, güvenilir gibi kişilik özelliklerine sahip olduğu söylenebilir. Bu güzel özellikleri, maddî ve manevî değerleri günümüzde de koruyarak, çağın değişen ve gelişen şartlarına özünden uzaklaşmadan uyum sağlayabilen, Türk toplumunun Türk kimliği ve Türk'e has kültürel değerleri temsil edebilen bireylerin yetiştirilmesi Milli bir şuur ve sorumluluk gereği yapılmalıdır.

Bugünün kültürü, geçen kuşakların çabalarının ve tecrübelerinin ürünüdür ve halen yaşayan insanların tecrübelerine göre değişir ve zenginleşir. Kültür bizzat kendi kendisini belirler. Kültür özellikleri, birbiri üzerine etki yapar;

bundan yeni kombinezonlar ve sentezler meydana gelir. Her sosyo-kültürel sistem, şüphesiz çevresinden etkilenmektedir. Farklı kültürler arasındaki etkileşim neticesinde değişimlerden başka aynı toplumun kültüründe zaman içinde sürekli olarak değişir. Kültür daima değişen, dinamik bir muhtevadır. Gelişen ihtiyaçlar, yeni tecrübeler, gelen yeni kuşakların ihtiyaçları kültürü değiştirmektedir.(Dönmezer 1990: 116)

Bu hızlı değişim ortamında ülkemiz bir taraftan bilim ve teknolojinin üst noktasını yakalama çabasıdır. Diğer taraftan varlığını korumak, sürdürülebilmek ve gelişmiş ülkelere yetişebilmek için zorlu bir mücadele vermektedir. Ülkemizin ortak ve temel bir mesele olarak çözümlenmeye çalıştığı konuların başında, yeni kuşakları en iyi biçimde eğitmek ve yetiştirmek yoluyla gelecekteki ortama uyum sağlamalarına imkan hazırlamaktır.

Ancak kültürel değerler korunmaz ise küreselleşme ve batılılaşma uğruna bu kişilik özelliklerinin de giderek kendine zıt sıfatlarla bezeneceğinden endişe edilmelidir.

Sağlıklı, kendinden emin, ne istediğini bilen bir gençliğin yetişmesi bireyle bu fırsatları tanıyacak uyumlu ve sağlıklı ortamların yaratılmasıyla mümkün olur. Günümüzde insanlar arasında iyi ve olumlu ilişkiler psikolojik sağlığın temel belirtilerini oluşturmaktadır. Bireyin çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum sağlaması onun başkalarıyla iyi ilişkiler içinde olmasını sağlarlar. Yetişmekte olan gençlerin uyumlu ve mutlu olmaları en doğal haklarıdır.

Bu yüzden eğitim alanında çok çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Eğitim araştırmaları öğrencilerin davranışlarında en etkili kişinin öğretmen olduğunu göstermiştir. Toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve kalkınmanın sağlanması için, öğretmenlerin görevlerini isteyerek, seyerek yerine getirmesiyle mümkündür. Çünkü öğretmenlik

mesleği sevgi olmadan yapılabilecek bir meslek değildir.

Bireyin içinde bulunduğu meslekle kişilik özellikleri birbiriyle ilgili olabilen konulardır. Öğretmenin, rehberin, liderin kişiliği gençler açısından önemlidir. Çünkü yetişmekte olan gençler öğretmenlerini ve liderlerini iyi bir model olarak algılamaktadırlar.

Geleceğimizin garantisi çocuklarımızı, zihinsel, sosyal ve kültürel olarak yetiştirecek olan öğretmen adayı sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile gençlere yeteneklerini geliştirmede liderlik edecek Türk halk oyunları bölümü üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri bu araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Kültürün kişilik özellikleri üzerindeki etkileri ile bölümler arası farklılıklar da konunun problemini oluşturmaktadır.

KÜLTÜR

Teknolojik gelişmenin aileye, sosyal ilişkilere, üretim ilişkilerine etkileri olduğu muhakkaktır. Bizim toplumumuzda da yaklaşık iki asırdır batılılaşma yolunda gösterilen çabalar bir takım kültürel değişimlere, ticari ve teknolojik yeniliklere neden olmuştur. (Sezen 1993).

Tarihin derinliklerinden süzülüp gelen, zamanın ve ihtiyaçların doğurduğu, şuurulu tarihlerle, manalı ve zengin bir sentez oluşturan, sistemli ve sistemli bir şekilde nesilden nesle aktarılan, bu suretle her bir insanda mensubiyet duygusu, kimlik şuuru kazanılmasına yol açan, çevreyi ve şartları değiştirmeye gücü veren, nesillerin yaşadıkları zamana ve geleceğe bakışları sırasında geçmişe ait atıf düşüncesi geliştiren, inanışların, kabullenişlerin, yaşama şekillerinin bütününe, kültür denmektedir. Bunun bir millete has olanı milli kültür olmaktadır. Kültürle ilgili olarak bir de 'milli kültür' kavramından bahsetmek yerinde olacaktır. 'Milli kültür, diğer toplumlardan farklılığı ortaya koyan, milli karakter

terin meydana getirdiği kültürdür'. (Özyurt 1995).

Kültür, maddesi ve üslubu ile hayatın bütünüdür. Kültürel kimlik ise bu bütünün gelenek, görenek ve eğitim yoluyla kişiye kazandırdıkları ve bunun şuuru olmaktadır. (Özyurt, 1995)

Toplumlar, kültürleri ile yaşayan varlıklardır. Her yaşayan varlık gibi onlar da içinde buldukları ortamla etkileşim içerisinde. (Oğuz, 2003:22)

Bu günkü dünya, bireyi toplum içinde daha güçlü hale getirmiş ve öne çıkarmıştır. Bireylerin bilinç seviyesi, toplumun bilinç seviyesini belirlemektedir. Toplumsal denge bireyden yana kaydıça eğitimin önemi daha da artmaktadır. (Oğuz, 2003:47)

Uzun yıllardan beri Türk toplumunun yaşantısının bir parçası olma özelliğini korumuş, halk bilimimizin en önemli unsurlarında birisi olan halk oyunlarımız, bazen düğünlerimizi, bazen harman sonu, hasat sonu sevincimizi, bazen vatan borcumuzu ödemeye giden gençlerimizin durumunu, kıvancını ve kimi zaman da günlük uğraşmayı yansıtır (Keskin,1988:102).

Eroğlu'nun "Ait olduğu toplumun kültür değerlerini yansıtan, bir olayı, bir sevinci, bir üzüntüyü ifade eden, orijini itibarıyla din ve büyüyle ilgili olan, müzikli (Bir müzik aleti eşliğinde ve ya bir müzik aleti olmaksızın el ve ayaklarla tempo almak, tutmak suretiyle) olarak, tek kişi veya gruplar halinde icra edilen, ölçülü, düzenli hareketlerdir"(Eroğlu, 1988:124) şeklinde tanımladığı halk oyunları kültürün gerçek bir yansımasıdır.

Halk oyunları, kültür mirası olarak kuşaktan kuşağa devredilmektedir. Zamanla doğal sahnesinden alınarak, modern sahneye getirilmiş olan halk oyunları, dünyada ve Türkiye'de profesyonel çalışmalarla sahne sanatları arasına alınmıştır. Günümüzde halk oyunlarının, modern sahne sanatları arasına alındığını ve çeşitli uzmanların da bu

konu üzerindeki çalışmalarını gözlemlemekteyiz.(Şenel, 1992: 283.)

Bizim danslarımızın güzelliği ve çeşitliliği pek çok milleti kışkırtacak kadar zengindir. Türk halk dansları eski uygarlıkların tesiri altında kalmış olabilir. Fakat Türklerin fethetmiş olduğu ülkelere yapmış olduğu tesir elbette ki altında kalmış olduğu tesirden çok daha fazladır.(Doğanç, 1970: 18)

KİŞİLİK:

Kişilik, psikoloji alanı içinde ele alınan ve üzerinde en çok araştırma yapılan konulardan birisi olarak görülebilir. Çok yönlü bir kavram olan kişiliğin; bireylerin incelenebilir ve ölçülebilir davranışları dikkate alınarak ortaya konan davranışsal yönü, toplumsal açıdan incelenmesine ilişkin sosyal yönü ve kişiliği oluşturan dinamik güçlerin ele alınıp incelenmesine yönelik olarak da derinlik psikolojisi yönü vardır.

Kişilik, kişinin özelliklerini ortaya koyan hususların tümünün oluşturduğu bir sistemdir. Birey sahip olduğu özelliklere dayanarak, kendini başkalarından ayırt eden öğeleri ortaya koyar. Kişilikten söz etmek her insanın bir ve tek olduğunu belirtmektir. (Eren 2000: 68)

Eysenck'in kişilik tanımı şöyledir. "(Kişilik), Kalıtım ve çevre ile belirlenmiş uzviyetin fiili veya potansiyel davranış bütünüdür. Kişiliğin yapısı ve gelişmesi zeka, karakter, mizaç ve bünye'den oluşan dört esas bölgenin karşılıklı etkileşimleriyle olur. (Evrin 1967: 99 – 100)

Bu çalışmada kişiliğin uygulanabilir, işletilebilir ve anlamlı bir şekilde saptanabilir yani ölçülebilir olduğu varsayımı üzerine yapılandırılmıştır. Birçok araştırmacı ve bu varsayımı desteklemiş ve kişiliği nitelenmek, kişiliğin parçalarını ölçmek ve tanımlamak ve kişilik değerlendirmelerine bağlı olarak davranışsal sonuçları önceden tahmin etmek için uğraşmışlardır. Araştırmacılar bireylerin nitelik, nicelik ve kişiliklerini en objektif şekilde araştırabilmek amacıyla testlerin gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Bireyin başarısı için gerekli olan bilgi, kuramsal veya uygulamalı olarak test edilebilir. (Öztürk 1995: 73)

Yetenek testleri, kişinin yeterli bir eğitimle belli bir mesleği öğrenmek için doğuştan yeteneği ve kapasitenin olup olmadığını öğrenmek için uygulanır. (Fillippo 1982: 162)

Kişilik testlerini basit olarak ifade etmek gerekirse, bu testler insanın kişisel ve sosyal intibakını ölçmek amacıyla kullanılmıştır. İşte başarılı olmak için yetenek ve başarının yanı sıra kişide duygusal olgunluk, sorumluluk duygusu, kurallara uyma gibi özellikler okul ve çalışma hayatında önemli rol oynar. (Yalçın 1994: 78)

Kişilik testleri, bireyin sosyal uyumlarını, bireysel eğilimlerini, çalışma tempolarını, genel düşünce yapılarını, birlikte çalışabilme ruhlarının olup olmadığını değerlendirir. (Erdoğan 1990: 119)

Bir kişide, zekâ, yetenek, mesleksel ilgi, bilgi olabilir ancak mesleğin gerektirdiği belli kişilik özelliklerinden eksikliği, bireyi başarısızlığa götürür.

Kişilik Boyutları

Eysenck'e göre kişilik boyutları daha sonra bilim çevrelerinde de geniş ölçüde kabul gören ve dört kişilik boyutunun anlatan perspektifin bir yansımasıdır.

Nevrotik Boyutu (N)

Eysenck, nevroitiklik deyimini dengesizlik, duygusallık ve duygusal dengesizlik deyimleri ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. Eysenck'e göre nevroitiklik temel özgesi, duygusal hassasiyettir.

Nevrotiklik puanı yüksek bir kimse boğucu sıkıntı içinde olan, kaygılı, ruh durumu değişken, çoğu kez çöküntü içinde olan bir kimsedir. Uykuları kötü, hazım sıkıntıları ve ya sırt ağrıları gibi psikomatik rahatsızlıklardan şikâyetleri vardır. Her duygusal uyarılmışlık yaşantısından sonra tekrar dengeye dönmekte güçlüklerle karşılaşır.

Yüksek nevroitiklik puanı dışı dö-

nüklükle birlikte bulunursa böyle bir kimse alıngan, huzursuz kendini kolayca heyecana kaptıran ve saldırgan bir kimse olabilir. Kısacası her şeyi kendilerine dert edilen kaygılı kimselerdir. Olayların kötüye gidebileceğini düşünenler bu düşünceleri kuvvetli kaygıya neden olur. Bunun karşısı olan dengeli bir kimse ise, duygusal tepkileri yavaş her hangi bir duygusal uyarılmışlıktan sonra kısa sürede eski durumuna dönebilen, sakin, kontrollü, kolayca kaygı ve kedere kapılmayan kimsedir (Eysenck 1982: 9-10)

Dışa dönüklük - içedönüklük boyutu (E)

Bu teoriye göre, kişilik yapısı, birbirinden bağımsız, ikiüçlü yatay ve dikey boyut üzerinde değerlendirilmiştir. Yatay boyutun bir ucunda içe dönüklük, öteki ucunda dışadönüklük ; dikey boyutun üst ucunda nevroitiklik, alt ucunda ise normal tipler bulunmaktadır. Bütün insanların kişilik yapıları bu iki boyut arasında bir yerde bulunur. (Köknel 1986: 109)

Bir ucunda içe dönüklük, bir ucunda ise dışa dönüklük bulunan yatay boyutu iki ucunda yeralan normal tiplerin özelliğini Eysenck şu şekilde ortaya koymuştur:

Tipik içe dönüklük olanlar, sessiz çevreye karşı kapalıdır. İnsanlardan kaçır, kendi başına kalmak isterler, okumak, yazmak, resim ya da müzik gibi uğraşlarla ilgilenmekten hoşlanırlar. İnsanlarla kolay ilişki kuramazlar. Zor arkadaş edinirler. Yapacakları hareketi önceden düşünüp tasarlarlar. Günlük yaşantıyı, olayları, kişileri ciddiyle ele alırlar. Sakin, telaşsız yaşam biçimini sever, duygu ve coşkularını çok sıkı denetim altında tutarlar. Aşırı duygulanımdan kaçır, hareketlerini ve davranışlarını iyi denetler, çok ender olarak saldırgan davranışta bulunurlar. Güvenilir insanlardır. Kurdukları toplumsal ilişkileri sınırlı ve dengeli olarak sürdürürler. Ahlak kurallarını büyük değer

verirler. Yaşama bakış açıları karamsar-
dır.

Tipik dışa dönük olanlar, insanclı, canayakındırlar, insanlarla birlikte bulunmaktan hoşlanırlar. Kolay ilişki kurar, çok arkadaş edinirler. Kendi başlarına kalmaktan okumak ve çalışmaktan hoşlanmazlar. Heyecan veren olaylardan hoşlanırlar. Hareket ve davranışları üzerindeki denetimleri zayıftır. O anda içinden geldiği gibi hareket ederler. Neşeli ve hareketlidirler. Çok konuşur ve şakadan hoşlanırlar. Genellikle tasasız iyimserdir. Gülmeyi eğlenmeyi severler. Kolay kızıp öfkelenir ve kendilerini kaybederler. Saldırgan hareketleri sıktır. Duygularını sıkı denetim altında tutamaz, ahlak ve toplum kurallarına pek aldırılmazlar. Her zaman güvenilir değildirler (Köknel 1986: 110)

Psikotiklik Boyutu (P)

Eysenck kişilik teorisinde psikotiklik, psikiyatrik bir bozukluk olarak kavramlaştırılmıştır. Eğer bu özellik belirgin bir derecede ise, kişiyi psikiyatrik anormallikler geliştirmeye yatkın bırakmaktadır. Fakat bu yatkınlık psikozdan çok uzak anlamda kabul edilmektedir (Tiryaki 1984: 14)

Psikotiklik puanı yüksek bir kimse, insanlardan pek hoşlanmayan, yalnız, çoğu zaman huzursuz, hiçbir yere uyum göstermeyen kişidir. Zalimlik ve merhametsizlik belirgindir. Başkalarına olduğu kadar, akraba ve dostlarına karşı da düşmanca tutumlara sahip olabilirler. Başkalarını üzme, onları aptal duruma düşürmekten hoşlanırlar. Tehlikeyi pek umursamazlar (Eysenck 1978: 11)

Yalan Boyutu (L)

Eysenck Kişilik Envanterinde yalan ölçekleri, deneklerin kendileri hakkında iyi izlenim verme amacıyla yanıltma eğilimlerini gözlemek için kullanılmaktadır. Yine yalan ölçeği deneklerin kendilerini gizleme güdüsü altında bulunmadıkları durumlarda, yüksek yalan ölçeği puanlarının sosyal töre ve kural-

lara uyum eğilimlerini belirtisi şeklinde yorumlanmaktadır. (Eysenck vd 1978: 47)

Lider durumunda olan kişiler toplumda örnek ve model oluşturmaktadır. Bu nedenle toplum nazarında etkin durumda olan kişilerin kişilik özellikleri büyük önem taşır. Bu gün yaygın olarak kullanılan Halk Dansları da denilen halk oyunları, toplumun sevincini, hüznünü ve ya önemli bir olayı müzik eşliğinde beden dilini de kullanarak anlatmakta ve yeni kuşaklara kültür aktarımını sağlamak için köprü olmaktadır. Bu çalışma, her biri bir kültür elçisi sayılabilecek Türk halkoyunları bölümü öğrencileri ile bireyin kişiliğinin, kimliğinin oluşması aşamasında en etkin konumda görev yapacak olan sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri ile yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ:

Bu araştırma gençlik çağı olarak adlandırılan bir dönem içinde yer alan üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerini tespit etmeye yöneliktir. Araştırmanın toplumun en dinamik kesimi olarak kabul edilen üniversite gençliğine yönelik yapılması, araştırmanın önemini arttırmaktadır. Çünkü üniversite dönemi gençlik çağının belli özelliklerini taşıyan, yeni imkânlarla karşılaşmanın yanında, birçok problemle birlikte ifade edilen fırtınalı yaşanan bir dönemdir.

Gençlerin karşılaştıkları problemlerden bazıları ailevi sosyal, ekonomik ya da kendi rollerine ilişkindir.

Bu çalışma ile gençlik dönemini yaşayan ve eğitime devam eden üniversite öğrencilerinin nasıl bir kişilik yapısına sahip oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Kişilik özellikleri ile ruh sağlığı kavramları ilişkilendirildiğinde, bir bakıma gençlerin nasıl bir ruh sağlığına sahip oldukları farklı değişkenlere bağlı olarak irdelenerek, Kültürün kişilik ve öğrenim gördükleri bölümler üzerine etkisi de ortaya konmuştur.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, 2003- 2004 Eğitim-öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halkoyunları bölümü öğrencileri ile Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. 80 Türk halk oyunları bölümü ve 115 sınıf öğretmenliği bölümü öğrencisi olmak üzere toplam 195 öğrenci bulunmaktadır. Çalışmada evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış, örneklem alınmamıştır. Yapılan araştırma sonucunda ulaşılan öğrenci sayısı 78 halk oyunu, 103 sınıf öğretmenliği bölümü öğrencileri olmak üzere toplam 181 olup, dönen anket oranı %92,8' dir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada Eysenck Kişilik Envanteri kullanılmıştır.

Modern araştırmalar bize kalıplaşmış kişilik testleri yerine Eysenck Kişilik Envanteri gibi soru – yanıt sistemine deneklerin daha hazırlıklı olduklarını ve sorulara rahat cevap verdiklerini göstermektedir. Yine aynı araştırmalar, uzun zamana ihtiyaç duyan ve denekle daha uzun bir işbirliğini gerektiren diğer testlerden elde edilen sonuçlarla bu tür envanterlerden alınan sonuçların da farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

Eysenck Kişilik Envanteri, H. J. Eysenck ve S. B. G. Eysenck tarafından geliştirilmiş olan yetişkin kişilik envanterleri dizisinin son formudur. P (Psikotiklik) ölçeğinin bulunması nedeniyle bu envanter, diğerlerinden ayrılmaktadır. Eysenck Kişilik Envanteri, 1982 yılında H. Ü. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü Öğretim Üyelerinden Dr. Sedat Topçu'nun çalışmaları ile Standardize edilmiş ve ülkemizde kullanılabilmesi sağlanmıştır. Eysenck Kişilik Envanteri, dört ayrı ölçeğe ait, 90 asıl ve 11 yedek maddeden meydana gelmiştir. Bu maddelerin 23 tanesi N (Nevrotiklik), 21 tanesi E(Dışadönüklük – İçedönüklük), 25 tanesi P(Psikotiklik) ve 21 tanesi L(Yalan) ölçeğine aittir.

Dışadönüklük – İçedönüklük, nevroitiklik ve psikotiklik ölçeklerinin karşılığı olan kişilik boyutları ile ilgili bilgi birinci bölümde verilmiştir. Bu nedenle adı geçen ölçeklere yeniden değinilmemiştir.

N (Nevrotiklik) ölçeği tek türde sorulardan oluşmaktadır. Yani bu ölçeğin sorularında her birine verilen "EVET" yanıtı nevroitikliğe, "HAYIR" yanıtı ise boyutun karşıtı olan dengeliliğe işaret eder.

E (Dışadönüklük – İçedönüklük), P (Psikotiklik) ve L (Yalan) ölçeklerinde ise iki tür soru bulunmaktadır.

Bu ölçeklerdeki bazı maddelere verilen "HAYIR" yanıtı, ölçeğin amaçladığı özelliğe işaret eder. Örneğin, E (Dışadönüklük) ölçeğinde "Başkaları sizi çok neşe ve hayat dolu olarak görür mü? Sorusuna verilen "EVET" yanıtı yine aynı ölçekteki "insanlarla tanışmak yerine, okumayı tercih eder misiniz?" sorusuna verilen "HAYIR" yanıtı, dışadönüklük anlamında puanlandırılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesi ve yorumlanmasında SPSS 11.0 paket programından yararlanılmıştır.

Anılan paket programından yararlanılarak Halk oyunları bölümü öğrencileri ile Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin kişilik özelliklerinin belirlenmesinde; aritmetik ortalama, standart sapma ve Independent Samples Test (t Testi) kullanılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler inceleme konusu edilen değişkenlere göre sınıflandırılmış ve alt seçeneklere göre gruplandırılmıştır. Denekleri test edilecek bir şekilde ortalama (mean=), standart sapma (Std.Dev.=SK) gibi istatistikler hesaplanmış ortalamalar arası farkların önemli olup olmadığı bağımsız örneklem grupları için kullanılan t-Testi ile kontrol edilmiştir. Ortalamalar arası

farkların önem dereceleri kontrol edilirken $p=0,5$ seviyesi dikkate alınmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmaya katılan deneklerin yaş ortalaması 22, tepe değeri 21 ve standart sapma 2,14'dür. Denek sayısı halk oyunları 39 bayan 39 erkek toplam 78, sınıf öğretmenliği ise 46 bayan 57 erkekten, toplam 103 kişiden oluşmaktadır.

Yukarıdaki tabloya genel olarak bakıldığında; büyük oranda hem konservatuar hem de sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin psikotik eğilimli olmadıkları görülmektedir. Aynı şekilde her iki grup öğrencinin de dışa dönük hayat sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Ancak yine büyük oranda her iki grup öğrenci nörotik eğilim sergilemekte ve yalana eğilimli oldukları görülmektedir.

Genel grup istatistiklerine bakıldığında; psikotik kişilik özelliği ortalaması

6 puanın altında (4,99), içe-dışa dönük kişilik özelliği ortalaması 13 puanın üstünde (14,36), nevrotik kişilik özelliği ortalaması 10 puanın üstünde (12,62) ve yalan kişilik özelliği ortalaması ise 8 puanın üstünde (11,21) olduğu görülmektedir.

Buna göre; genel olarak sadece psikotik eğilimler haricinde öğrenciler dışa dönük, nevrotik ve yalan kişilik özelliklerine sahiptir denilebilir.

Okul farklılığı dikkate alındığında yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere psikotik eğilimli olmayan konservatuar öğrencilerinin psikotik kişilik özelliği ortalaması 4,68 ve sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin ortalaması da 5,22 puandır. Buradan her iki bölümün puanlarının 6 puanın altında olması psikotik olmadıklarını ancak bölümler arası karşılaştırıldığında ise sınıf öğretmenliği

Tablo 1- Okul Türü İle Kişilik Eğilimlerinin Dağılımını Gösteren Çapraz Tablo

Kişilik Eğilimleri	OKUL		Toplam	
	Konservatuar	Sınıf Öğretmeni		
Psikotik eğilimli	Sayı	24	40	64
	Sütun %	30,8%	38,8%	35,4%
psikotik eğilimli değil	Sayı	54	63	117
	Sütun %	69,2%	61,2%	64,6%
Toplam	Sayı	78	103	181
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%
dışa dönük	Sayı	59	64	123
	Sütun %	75,6%	62,1%	68,0%
içe dönük	Sayı	19	39	58
	Sütun %	24,4%	37,9%	32,0%
Toplam	Sayı	78	103	181
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%
nörotik eğilimli	Sayı	55	80	135
	Sütun %	70,5%	77,7%	74,6%
nörotik eğilimli değil	Sayı	23	23	46
	Sütun %	29,5%	22,3%	25,4%
Toplam	Sayı	78	103	181
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%
yalana eğilimli	Sayı	68	73	141
	Sütun %	87,2%	70,9%	77,9%
yalana eğilimli değil	Sayı	10	30	40
	Sütun %	12,8%	29,1%	22,1%
Toplam	Sayı	78	103	181
	Sütun %	100,0%	100,0%	100,0%

ğinde okuyan öğrencilerin konservatuardaki arkadaşlarına oranla daha fazla psikotik eğilimli oldukları sonucu da çıkarılabilir.

Okul değişkeni ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki t testi ile ölçüldüğünde, yalnızca “içe-dışa dönük” kişilik özelliği ile okul türü arasında 0,001 düzeyinde anlamlılık değerine ulaşılmıştır. Yani konservatuvar öğrencileri ve sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrenciler arasında bu kişilik özelliği konusunda farklılaşma yaşanmaktadır.

Cinsiyet ayrımı göz önünde bulundurulduğunda; yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere psikotik eğilimli olmayan erkek öğrencilerin psikotik kişilik özelliği ortalaması 5,60 ve bayan öğrencilerin ortalaması da 4,29 puandır. Buradan erkeklerin bayanlara oranla daha fazla psikotik eğilimli oldukları sonucu da çıkarılabilir.

Cinsiyet değişkeni ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki t testi ile ölçüldüğünde, yalnızca “psikotik” kişilik özelliği ile cinsiyet arasında 0,003 düzeyinde

Tablo2- Genel Grup İstatistikleri

	PSİKOTİK	İÇE-DIŞADÖNÜK	NEVROTİK	YALAN
Geçerli	181	181	181	181
Ortalama	4,99	14,36	12,62	11,21
Tepe Değeri	4,00	17,00	13,00	11,00
Std. Sapma	2,98	3,78	4,64	8,44

Tablo 3- Okul Ayrımına Göre Grup İstatistikleri

Kişilik Eğilimleri	OKUL	N	Ortalama	Std. Sapma
PSİKOTİK	Konservatuvar	78	4,68	2,74
	Sınıf Öğretmeni	103	5,22	3,16
İÇE-DIŞA DÖNÜK	Konservatuvar	78	15,42	3,03
	Sınıf Öğretmeni	103	13,55	4,09
NEVROTİK	Konservatuvar	78	11,99	4,39
	Sınıf Öğretmeni	103	13,11	4,79
YALAN	Konservatuvar	78	11,99	3,57
	Sınıf Öğretmeni	103	10,62	10,74

Tablo 4- Independent Samples Test (t Testi)

Kişilik Eğilimleri	t Değeri	Serbestlik Derecesi	Önem Derecesi (P)
PSİKOTİK	-1,214	179	,226
İÇE-DIŞA DÖNÜK	3,392	179	,001
NEVROTİK	-1,615	179	,108
YALAN	1,078	179	,283

anlamlılık değerine ulaşmıştır. Yani erkek ve bayan öğrenciler arasında bu kişilik özelliği konusunda farklılaşma yaşanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel anlamda her iki bölümün öğrencilerinin psikotik eğilimlerinin olmadığı, dışa dönük, nevrotik ve yalana eğilimli oldukları bulgular sonucunda tespit edilmiştir. Nevrotik ve yalan boyutu değerlendirilmesinde her iki bölüm öğrencilerinin kaygılı, ruh durumları değişken, uyku düzenleri kötü, duygusal uyarılmışlık yaşantısından sonra dengeye dönmekte güçlüğüle karşılaştıkları; kendi haklarında olumlu izlenim verme çabasıyla yalan eğilimli oldukları söylenebilir. Bu durum buldukları yaş ve gençlik dönemi itibarı ile duygusal iniş çıkışların ve değişken ilişkilerin sonucundan etkilendiklerini ortaya koymaktadır. Mevcut dönemlerinin özelliği itibarı ile yoğun bir duygusal hareketlilik

içerisinde bulunan ve bunun nevrotik fiili yansıması olarak ortaya çıkan kaygılı, dengesiz, ağırlı ve çöküntülü ruh hali bazen hakim toplumsal değerlerle çatışabilecek durumlara gelince, genellikle hata şeklinde yorumlanabileceğinin farkında olan genç, bu durumun kısa vadeli telafisi için yalan eğilimi gösterebilir.

Genel olarak her iki bölüm öğrencilerinde görülen dışa dönüklük özelliğinin belirtileri olan insancıl, cana yakın, insanlarla birlikte olmaktan hoşlanan, kolay ilişki kurabilen, çok arkadaş edinebilir özelliklerine sahip, buna karşılık kendi başına kalmak yalnız çalışmaktan ve okumaktan hoşlanmayan, heyecan veren olaylardan hoşlanan, çabuk öfkelenen kişilik özelliklerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Denekler tespit edilen dışa dönüklük özellikleri ve psikotiklik açısından sağlıklı yapıları branşlarının ihtiyaç duyulan temel kişilik özelliklerini yansı-

Tablo5- Cinsiyet Ayrımına Göre Grup İstatistikleri

Kişilik Eğilimleri	CİNSİYET	N	Ortalama	Std. Sapma
PSİKOTİK	Erkek	96	5,60	3,19
	Bayan	85	4,29	2,59
İÇE-DIŞA DÖNÜK	Erkek	96	14,30	3,94
	Bayan	85	14,42	3,61
NEVROTİK	Erkek	96	12,77	4,39
	Bayan	85	12,46	4,93
YALAN	Erkek	96	11,68	11,02
	Bayan	85	10,68	3,86

Tablo 6- Independent Samples Test (t Testi)

Kişilik Eğilimleri	t Değeri	Serbestlik Derecesi	Önem Derecesi (P)
PSİKOTİK	3,008	179	,003
İÇE-DIŞA DÖNÜK	-,215	179	,830
NEVROTİK	,450	179	,653
YALAN	,790	179	,431

maktadır. Gençlerde görülme istenen kişilik özellikleri tabii ki; iyi, faal, atılgan, güvenilir gibi olumlu sözcüklerle ifade edilmesidir. Ancak toplumumuzda uzun yıllardır küreselleşme, batılılaşma, AB ye girme uğrunda verilen çaba sonucu birtakım kültürel değişimin yanında gençlerde de kişilik erozyonunun başladığı söylenebilir.

Kültürler dünyanın neresinde olursa olsunlar, mevcudiyetlerini bünyelerinde barındırdıkları kurumlar ve kurumlaşma süreçlerine borçludurlar. Kültürel kurumların arkasında önemli ölçüde geleneksel bir birikim, yasa, örf, madde ve manevi dayanaklar vardır. (Güven,1999:272). Aksi takdirde küreselleşme ve batılılaşma uğruna toplumda kültür erozyonu dolayısı ile bireylerde de kimlik ve kişilik zedelenmesi yaşanabilir. Kültürüne sahip çıkmayan toplumlar milli kimliklerini yitirmek ile yüz yüze kalabilirler. Bu çalışmada da görüleceği gibi gençlerin kişilik özelliklerinde bazı sapmalar tespit edilmiştir.

Zedelenen milli kimlik ve kişilikler, kaybedilen birçok değer, bilinçli ve şuurlu Milli Eğitim politikaları sayesinde, yeniden onarılacak birey ve toplumsal hayattaki yerini alabilir. Bu yüzden Türk Milletine ait maddi ve manevi kültürün detaylı bir şekilde araştırılarak kayıtlara geçirilmesi, her fırsata da görsel ve yazılı anlatımı yapılarak arşivlenmesi böylelikle yeni kuşaklara aktarımı sağlanmalıdır.

Bu tür çalışmaların daha kapsamlı olabilmesi için kişilik boyutları yanında benlik boyutlarının da araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Aytaç, Serpil.(2001): Örgütsel Davranış Açısından Kişiliğin Önemi, Uludağ Üniversitesi. http://www.isguc.org/arc_view.php?ex=21225/05/2004

Cüceloğlu, Doğan.(1992): İnsan Ve Davranışı. İstanbul. Remzi Kitabevi. s.417

Dönmezer, Suphi.(1990): Sosyoloji, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım. A.Ş. s.116

Doğanç, Ayhan. (1970). Halk Oyunları Üzerine Bir Derleme. Folklor Dergisi. Cilt:1 s.18

Erdoğan, İlhan.(1990): İşletmelerde Kişi Değerlemede Psikoteknik, İstanbul. s 119

Eren, Erol.(2000): Örgütsel Davranış Ve Yönetim Psikolojisi. İstanbul. Beta Basım-Yayın-Dağıtım. s.68

Erkal, Mustafa,(1986): Sosyolojik Açından Spor, Ankara, Milli Eğitim Gençlik Ve Spor Bakanlığı Beden Terbiyesi Ve Spor Genel Müdürlüğü Yayını.

Erkal, Mustafa,(1994): İktisadi Kalkınmanın Kültür Temelleri, İstanbul, Der Yayını. s.135

Eroğlu, Türker,(1988): Türk Halk Oyunlarında Sahne Düzeni Uygulamasının Gerekliği Ve Ortaya Çıkan Problemler, Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri, Kültür Bakanlığı. Ankara Mifad Yayınları:102, S:124.

Evrin, Semlin.(1967): Psikoloji Açısından Şahsiyette Bir Boyut Olarak İçedönüklülük

Dışadönüklülük – Sorunu Üzerine Bir Araştırma. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını. s.99-100

Eysenck, H. J. And S. B. G. Eysenck. (1978): Manuel Of Eysenck Personality Questionnaire (Junior And Adult). London. Hodder And Stoughton Ltd. s.9-10-11-47

Flippo, B. Edwin.(1982): Personel Management. London. s.162

Güven, Özbay. (1999). Türklerde Spor Kültürü. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.s.272

Keskin, E.(1988). Sahnelenme Üzerine. Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildirileri. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara. Mifad yayınları. s.102

Köknel, Özcan.(1986): Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. İstanbul. Altın Kitaplar Yayınevi. s.109-110

Oğuz, Öcal.(2003): Küresel Olma Veya Yerel Kalma İkileminde Türk Halk Kültürü. Türk Yurdu Dergisi. 189.sayı. s.22, 47.

Öztürk, Zekai.(1995): İşletmelerde Personel Seçimi Yöntemleri Ve Psiko Teknik. Ankara. s.73

Özyurt, Selahattin,(1995): Kültürel Kimlik ve Türkiye’de Birlik Şuuru Açısından Türk Kimliği Meselesi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, İstanbul.

Popkin, M.K.(1989): Adjustment Disorders And Impulse Control Disorders. s.17

Sezen, Lütfü.(1993). Erzurum Şehir Folkloru. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi

Tezcan, Mahmut.(1981): Kuşaklar Çatışması: Okuyan Ve Çalışan Gençlik Üzerine Bir Araştırma. Ankara. Kadoğlu Matbaası. s.1-2

Tiryaki, M. Şefik. (1984): Spor Yapanlarla Yapmayan Bireylerin Kişilik Özellikleri Yönünden Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. s.14

Turhan, Mümtaz,(1969): Kültür Değişmeleri, İstanbul, Devlet Kitapları, 1000 Temel Eser. s.56

Yalçın, Selçuk.(1994): Personel Yönetimi. İstanbul. s.78